Elsholz proti Německu, rozsudek velkého senátu ze dne 13. 7. 2000

Stěžovatel: Elsholz

Žalovaný stát: Německo

Číslo stížnosti: 25735/94

Datum: 13.07.2000

Článek Úmluvy: čl. 14
čl. 25
čl. 27
čl. 31
čl. 41
čl. 47
čl. 48
čl. 6
čl. 8

Rozhodovací formace: Velký senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: nezbytný v demokratické společnosti/přiměřenost/rovnováha mezi dotčenými zájmy, respektování rodinného života, spravedlivé projednání, spravedlivý proces, zásah

Významnost: 1

EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA

13. července 2000

VĚC ELSHOLZ

(Rozsudek ve věci Elsholz v. Německo)

Evropský soud pro lidská práva (dále jen „Soud“), zasedající jako Velký senát, který tvořili soudci L. Wildhaber, předseda, E. Palmová, J.-P. Costa, L. Ferrari Bravo, L. Caflisch, W. Fuhrmann, K. Jungwiert, J. Casadevall, B. Zupančič, J. Hedigan, W. Thomassenová, M. Tsatsa-Nikolovska, T. Pantiru, A.B. Baka, E. Levits, K. Traja, R. Maruste a dále paní M. de Boer-Buquicchiová, zástupkyně tajemníka Soudu, po neveřejném zasedání dne 1. března a 14. června 2000 vynesl posledně uvedeného data následující rozsudek:

POSTUP

1. Případ byl postoupen Soudu v souladu s ustanoveními aplikovatelnými předtím, než vstoupil v platnost protokol č. 11 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) Evropskou komisí pro lidská práva (dále jen „Komise“) dne 7. června 1999 a

německým občanem, panem Egbertem Elsholzem (dále jen „stěžovatel“), dne 25. května 1999 (článek 5 § 4 Protokolu č. 11 a bývalé články 47 a 48 Úmluvy).

2. Původ případu byl ve stížnosti (č. 25738/94) proti Spolkové republice Německo, podané u Komise podle bývalého článku 25 Úmluvy stěžovatelem dne 31. října 1994.
3. Stěžovatel tvrdil, že odmítnutí zajistit mu přístup k jeho synovi, dítěti narozenému mimo manželství, znamenalo porušení článku 8 Úmluvy, že jako otec dítěte narozeného mimo manželství se stal obětí diskriminace v rozporu s článkem 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8 a že podle článku 6 § 1 Úmluvy bylo řízení před německými soudy nespravedlivé.
4. Komise prohlásila stížnost za částečně přípustnou dne 30. června 1997. Ve své zprávě ze dne 1. března 1999 (bývalý článek 31 Úmluvy) vyjádřila názor, že byl porušen článek 14 ve spojení s článkem 8 (patnáct hlasů ku dvanácti), že nevznikla samostatná otázka ohledně článku 8 pojatého samostatně a že byl porušen článek 6 § 1 (sedmnáct hlasů ku deseti).
5. Před Soudem byl stěžovatel zastoupen panem P. Koeppelem, advokátem provozujícím praxi v Mnichově (Německo). Německá vláda (dále jen „Vláda“) byla zastoupena svou zástupkyní paní H. Voelskow-Thiesovou, ministerskou poradkyní ze Spolkového ministerstva spravedlnosti.
6. Dne 7. července 1999 panel Velkého senátu určil, že případ má být rozhodnut Velkým senátem (ustanovení 100 § 1 Jednacího řádu Soudu). Pan G. Ress, soudce zvolený za Německo, který se zúčastnil posuzování případu Komisí, se vzdal místa ve Velkém senátu (ustanovení 28 Jednacího řádu Soudu). Proto byla Vláda vyzvána, aby sdělila, zda si přeje jmenovat soudce ad hoc (článek 27 § 2 Úmluvy a ustanovení 29 § 1 Jednacího řádu Soudu). Jelikož Vláda neodpověděla do třiceti dnů, vznikla domněnka, že se svého práva na jmenování vzdala (ustanovení 29 § 2 Jednacího řádu Soudu). V důsledku toho pan L. Ferrari Bravo, první náhradní soudce, nahradil pana Resse jako člen Velkého senátu (ustanovení 24 § 5 písm. b/ Jednacího řádu Soudu).
7. Stěžovatel i Vláda předložili svá stanoviska.
8. Po konzultaci se zástupkyní Vlády a s advokátem stěžovatele Velký senát rozhodl, že není nutné konat ústní jednání (ustanovení 59 § 2 in fine Jednacího řádu Soudu).

SKUTKOVÁ ZJIŠTĚNÍ

1. Okolnosti případu
2. Stěžovatel, německý občan narozený v roce 1947, žije v Hamburgu. Je otcem dítěte, C., narozeného mimo manželství 13. prosince 1986. Dne 9. ledna 1987 stěžovatel uznal otcovství a zavázal se platit na C. výživné. Svou povinnost řádně plnil.
3. Od listopadu 1985 žil stěžovatel s matkou dítěte a s jejím starším synem Ch. V červnu 1988 se matka spolu s oběma dětmi z bytu vystěhovala. Stěžovatel se i nadále pravidelně se svým synem stýkal až do července 1991. Při několika příležitostech stěžovatel rovněž trávil svou dovolenou s oběma dětmi a s jejich matkou. Později však již k žádným návštěvám nedošlo.
4. Stěžovatel se pokusil navštívit svého syna za asistence Úřadu péče o mládež v Erkrathu, jednajícího jako zprostředkovatel. Když byl dotazován úředníkem z Úřadu péče o mládež ve svém domově v prosinci 1991, C. řekl, že si nepřeje mít se stěžovatelem další kontakty.
5. Dne 19. srpna 1992 požádal stěžovatel Okresní soud v Mettmannu o rozhodnutí, umožňující mu právo stýkat se s C. každou první neděli v měsíci mezi 13. až 18. hodinou. Stěžovatel tvrdil, že mu matka odmítla styk s C., protože ji obvinil že nezabezpečila dohled nad dítětem, když si nešťastnou náhodou zlomilo ruku na hřišti v červenci 1991, v důsledku čehož stěžovatel přestal dobrovolně platit 700 německých marek, které údajně platil na matčinu žádost navíc k určenému výživnému na dítě. Matka tvrzení stěžovatele popřela. Uvedla, že stěžovatel k ní byl vždy velmi velkorysý, avšak že jí žádné výživné neplatil.
6. Okresní soud po ústním jednání dne 4. listopadu 1992 a po vyslechnutí C. dne 9. listopadu 1992 zamítl stěžovatelovu žádost dne 4. prosince 1992. Soud konstatoval, že článek 1711 § 2 občanského zákoníku upravující právo otce na osobní styk s jeho dítětem narozeným mimo

manželství (viz níže odstavec 24) je koncipován jako výjimečná klauzule, kterou je třeba vykládat restriktivně. Proto má soud nařizovat takovýto styk pouze tehdy, jestliže je to výhodné a prospěšné pro blaho dítěte. Podle nálezu soudu nebyly tyto podmínky v případě stěžovatele splněny. Okresní soud konstatoval, že dítě bylo vyslechnuto a prohlásilo, že si již nepřeje se stýkat se svým otcem, který podle něho je zlý a opakovaně bil jeho matku. Rovněž matka měla vůči stěžovateli silné námitky, což sdělila dítěti, takže dítě nemělo možnost vytvořit si ke svému otci nepředpojatý vztah. Okresní soud dospěl k názoru, že styk s otcem by blahu dítěte nijak neprospěl.

7. Dne 8. září 1993 požádal stěžovatel okresní soud o nařízení, jímž by bylo matce dítěte uloženo, aby souhlasila s rodinnou terapií pro něho a pro dítě, a o nařízení, jímž by bylo určeno jeho právo na styk poté, co budou kontakty s jeho synem úspěšně obnoveny.
8. Dne 24. září 1993 Úřad péče o mládež v Erkrathu doporučil, aby si soud opatřil znalecký posudek v oboru psychologie k otázce práva na styk.
9. Po vyslechnutí C. dne 8. prosince 1993 a jeho rodičů při ústním jednání dne 15. prosince 1993 zamítl okresní soud obnovenou stěžovatelovu žádost o zabezpečení styku dne 17. prosince 1993.

Přitom se soud odvolal na své předchozí rozhodnutí ze dne 4. prosince 1992 a konstatoval, že nejsou splněny podmínky článku 1711 občanského zákoníku. Soud poznamenal, že vztah stěžovatele k matce dítěte je tak napjatý, že vynucování práva styku nelze pokládat za opatření v zájmu blaha dítěte. Dítě ví o výhradách matky vůči stěžovateli a akceptuje je. Kdyby dítě bylo se stěžovatelem proti vůli své matky, bylo by uvedeno do konfliktu loajality, s nímž by se nemohlo vyrovnat a který by ohrožoval jeho blaho. Soud poznamenal, že je irelevantní, který z rodičů odpovídá za toto napětí; soud pouze položil zvláštní důraz na skutečnost, že zde závažné napětí existuje a že existuje riziko, že veškeré další kontakty s otcem by ohrožovaly nerušený vývoj dítěte v rodině rodiče, který jej má v péči. Po dvou dlouhých rozhovorech s dítětem dospěl okresní soud k závěru, že jeho vývoj by byl ohrožen, kdyby dítě muselo obnovit kontakt se svým otcem proti vůli své matky. V těchto rozhovorech dítě označovalo svého otce výrazy „ošklivý“ a „hloupý“ přičemž dodalo, že si jej nepřeje vidět a rovněž řeklo: „Maminka vždy říká, že Egbert není můj otec. Maminka se Egberta bojí.“

Okresní soud dále dospěl k názoru, že pro účely článku 1711 občanského zákoníku byly skutkové okolnosti stanoveny jasně a vyčerpávajícím způsobem. Proto neshledal nezbytným pořizovat znalecký posudek.

17. Dne 13. ledna 1994 podal stěžovatel, zastoupený poradcem, proti tomuto rozhodnutí odvolání a požadoval, aby toto rozhodnutí bylo zrušeno, aby byl pořízen znalecký posudek k otázkám styku a v tomto ohledu k pravdivosti přání dítěte a aby na základě toho bylo rozhodnuto o otcově právu na styk.
18. Dne 21. ledna 1994 zemský soud ve Wuppertalu stěžovatelovo odvolání zamítl, aniž by nařídil ústní jednání. Přitom především konstatoval, že existují vážné pochybnosti o přípustnosti jednání, protože stěžovatel dopisem ze dne 12. ledna 1994 informoval soud první instance, že bude rozhodnutí tohoto soudu respektovat, a požádal o pomoc za účelem smírného urovnání. Dále pak zemský soud shledal, že odvolací důvody uvedené v jeho podání zcela kolidují se žádostí adresovanou stěžovatelem soudu první instance.

Krajský soud však nechal otevřenou otázku, zda je odvolání nepřípustné, a rozhodl, že v každém případě musí být stěžovatelova žádost o právo na styk s dítětem zamítnuta, protože tento styk není v zájmu blaha dítěte. Nepostačuje, aby takovéto kontakty byly s blahem dítěte slučitelné; tyto kontakty musí být užitečné a potřebné a nutné pro duševní rovnováhu dítěte. Otázka, zda jsou tyto podmínky splněny, musí být rozhodnuta z hlediska postavení dítěte, přičemž je třeba vzít v úvahu všechny okolnosti případu. V této souvislosti je nezbytné posoudit, inter alia, důvody, pro něž si otec přeje mít s dítětem kontakty, to znamená, zda jsou jeho motivy citové nebo zda spočívají na jiných faktorech. V

této souvislosti je třeba vzít v úvahu též vztah mezi oběma rodiči.

Zemský soud dospěl v souladu s napadeným rozhodnutím k závěru, že napětí mezi rodiči má negativní účinek na dítě, jak potvrdily rozhovory s dítětem ve dnech 9. listopadu 1992 a 8. prosince 1993, a že tudíž kontakt stěžovatele s jeho dítětem není v nejlepším zájmu dítěte, a to tím méně, že tento kontakt byl fakticky přerušen na dobu přibližně dva a půl roku. Je irelevantní, kdo je odpovědný za ukončení společného života. Za dané situace je rozhodující, že styk s otcem by měl na dítě negativní účinky. Tento závěr je podle zemského soudu natolik jasný, že nebylo nutné pořizovat znalecký posudek z oblasti psychologie. Kromě toho článek 1711 § 2 občanského zákoníku nestanoví, že je třeba provést psychologickou terapii za účelem přípravy dítěte na kontakt s jeho otcem. Na závěr zemský soud poznamenal, že není nutné opětovně vyslechnout rodiče a dítě, jelikož neexistují náznaky, že by z takového vyslechnutí mohl pro otce vyplynout příznivější výsledek.

19. Dne 19. dubna 1994 panel složený ze tří soudců Spolkového ústavního soudu odmítl vzít v úvahu stěžovatelovu ústavní stížnost.

Podle Spolkového ústavního soudu nenastoluje tato stížnost žádné otázky obecného charakteru, jež by se týkaly Ústavy. Zejména pak nevzniká otázka, zdaje článek 1711 občanského zákoníku slučitelný s právem na rodinný život, které je zaručeno článkem 6 § 2 Základního zákona, protože obecné soudy opřely své zamítnutí stěžovatelovy žádosti o právo na styk s dítětem nejen o důvod, že takovéto právo by neprospělo blahu dítěte, nýbrž také o mnohem silnější důvod, že je s blahem dítěte neslučitelné. Kromě toho, právo na spravedlivé projednání nebylo porušeno tím, že stěžovatel nebyl vyslechnut osobně a že jeho žádost o pořízení znaleckého posudku byla zamítnuta.

1. Relevantní vnitrostátní právo
2. Současně platná legislativa v oblasti rodinných záležitostí
3. Zákonná ustanovení upravující péči o dítě a styk s dítětem je možné nalézt v německém občanském zákoníku. Tato ustanovení byla několikrát změněna a některá z nich byla zrušena změněným zákonem o rodině ze dne 16. prosince 1997 (Spolková sbírka zákonů 1997, str. 2942), který nabyl účinnosti 1. července 1998.
4. Článek 1626 § 1 zní takto:

„Otec i matka mají právo a povinnost vykonávat rodičovskou péči nad nezletilým dítětem. Rodičovská péče zahrnuje osobní péči o dítě a péči o majetek dítěte.“

22. Podle článku 1626 § 1 v pozměněném znění vykonávají rodiče dítěte narozeného mimo manželství péči o dítě společně, pokud v tomto smyslu učiní prohlášení (prohlášení o společné péči) nebo pokud uzavřou manželství. V souladu s článkem 1684 v pozměněném znění má dítě právo na styk s oběma rodiči; každý z rodičů je povinen být s dítětem v kontaktu a je oprávněn ke styku s dítětem. Kromě toho rodiče nesmějí dělat nic, co by poškozovalo vztah dítěte ke druhému rodiči nebo co by vážně zasahovalo do výchovy dítěte. Rodinné soudy mohou určit rozsah práva na styk (s dítětem) a předepsat detailnější pravidla pro jeho výkon, a to i s přihlédnutím ke třetím stranám; mohou také stranám nařídit, aby plnily své povinnosti vůči dítěti. Nicméně rodinné soudy mohou omezit nebo pozastavit toto právo, pokud je takovéto opatření nezbytné pro blaho dítěte. Rozhodnutí omezující nebo pozastavující toto právo na dlouhé období nebo trvale může být učiněno pouze tehdy, pokud by v opačném případě bylo blaho dítěte ohroženo. Rodinné soudy mohou nařídit, aby právo na styk s dítětem bylo vykonáváno v přítomnosti třetí strany, například úředníka z Úřadu pro mladistvé nebo z nějaké společnosti.
23. Legislativa v oblasti rodinných záležitostí platná v rozhodné době
24. Před nabytím účinnosti změněného zákona o rodině znělo relevantní ustanovení občanského zákoníku upravující péči o dítě a styk s dítětem narozeným mimo manželství takto:

Článek 1634

„1. Rodič, který nemá dítě ve své péči, má právo na osobní kontakt s dítětem. Rodič, který nemá dítě ve své péči, a osoba, která jej má ve své péči, nesmějí dělat nic, co by ohrozilo vztah dítěte s ostatními nebo co by zasahovalo do výchovy dítěte.

2. Rodinný soud může určit rozsah tohoto práva a může předepsat detailnější pravidla jeho výkonu, a to i s přihlédnutím ke třetím stranám; dokud nebylo učiněno žádné rozhodnutí, může být právo rodiče, který nemá dítě ve své péči, podle článku 1632 § 2 vykonáváno během kontaktu. Rodinný soud může toto právo omezit nebo pozastavit, pokud je takovéto opatření nezbytné pro blaho dítěte.
3. Rodič, který nemá dítě ve své péči a který má legitimní zájem získat informace o osobní situaci dítěte, může takové informace požadovat od osoby, která má dítě v péči, pokud je to v souladu se zájmem dítěte. Poručenský soud rozhodne o jakémkoliv sporu o právu na informace.
4. Mají-li ve své péči oba rodiče a žijí-li odděleně nejen po přechodnou dobu, aplikují se výše uvedená ustanovení mutatis mutandis.“
5. Relevantní ustanovení občanského zákoníku upravující péči o dítě a styk s dítětem narozeným mimo manželství zněla takto:

Článek 1705

„Péči o nezletilé dítě narozené mimo manželství vykonává matka dítěte ..

Článek 1711

„1. Osoba, která pečuje o dítě, určí právo otce o styku s dítětem. Článek 1634 § 1, druhá věta, se aplikuje analogicky.

2. Je-li v zájmu dítěte, aby mělo osobní kontakt s otcem, může poručenský soud rozhodnout, že otec má právo na osobní kontakt. Článek 1634 § 2 se aplikuje analogicky. Poručenský soud může toto rozhodnutí kdykoliv změnit.
3. Právo požádat o informace o osobní situaci dítěte stanoví článek 1634 § 3.
4. Je-li to vhodné, působí úřad pro mladistvé jako zprostředkovatel mezi otcem a osobou, která o dítě pečuje.“
5. Zákon o nesporném řízení
6. Stejně jako řízení v jiných rodinných záležitostech, řízení podle bývalého článku 1711 § 2 občanského zákoníku bylo upraveno zákonem o nesporném řízení.
7. V souladu s ustanovením § 12 tohoto zákona soud učiní ex officio vyšetřovací opatření, která jsou nezbytná k tomu, aby byla zjištěna nezbytná fakta, a shromáždí důkazy, které se mu jeví jako vhodné.
8. V řízení ohledně styku s dítětem musí být vyslechnut před přijetím rozhodnutí příslušný úřad pro mladistvé (ustanovení § 49 odst. 1 písm. k/).
9. Pokud se jedná o výslech rodičů v řízení ohledně péče o dítě, ustanovení § 50a odst. 1 stanoví, že soud vyslechne rodiče v řízení ohledně péče o dítě nebo o spravování aktiv dítěte. Ve věcech týkajících se péče o dítě soud zpravidla vyslechne rodiče osobně. V případě ohledně umístění ve státní péči budou rodiče vyslechnuti vždy. Podle ustanovení odstavce 2 § 50a bude rodič, který nemá dítě v péči, vyslechnut s výjimkou případů, kdy se ukáže, že by takovýto výslech nepřispěl k objasnění věci.

PRÁVNÍ ZJIŠTĚNÍ

1. Údajné porušení článku 8 Úmluvy

2. Stěžovatel si stěžoval, že rozhodnutí německých soudů, zamítající jeho žádost o styk s jeho synem, dítětem narozeným mimo manželství, znamenalo porušení článku 8 Úmluvy, jehož relevantní část stanoví:

„1. Každý má právo na respektování svého … rodinného života …

2. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat kromě případů, kdy je to v souladu se zákonem a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, veřejné bezpečnosti, hospodářského blahobytu země, předcházení nepokojům a zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných."
3. Argumenty před Soudem
4. Stěžovatel
5. Stěžovatel uvedl, že vytvořil rodinu s matkou a s jejich společným dítětem předtím, než jeho vztah s matkou zanikl asi rok a půl poté, co se dítě narodilo. Měl za to, že tato situace je srovnatelná se situací rozvedeného páru a že v důsledku toho mu mělo být zaručeno právo na styk s jeho dítětem jako rozvedenému otci. Tvrdil, že mu byly kladeny překážky vzhledem k relevantním ustanovením německého práva o kontaktu mezi otci a dětmi narozenými mimo manželství, zejména vzhledem k článku 1711 občanského zákoníku, účinnému v rozhodné době. Toto ustanovení bylo zrušeno, až když nabyl účinnosti změněný zákon o rodině. Podle stěžovatele spočívalo odůvodnění Spolkového ústavního soudu ještě na článku 1711 občanského zákoníku. Stěžovatel uvedl, že postoj německých soudů v té době zapříčinil neexistenci kontaktu mezi ním a jeho synem od roku 1991. Německé soudy dovolily matce, aby kontakt přerušila, a svolily, aby jeho syn byl matkou ovlivňován s tím důsledkem, že ten pak jakýkoliv styk s otcem odmítal. I když stěžovatel by býval mohl podat po 1. červenci 1998 novou žádost o styk se svým synem, byly zde do té doby ztracené roky a s nimi i možnost smysluplného kontaktu mezi ním a jeho synem.
6. Kromě toho s ohledem na dlouhé období, které uběhlo od posledního kontaktu, se mu dítě odcizilo. Znalci potvrdili, že tento problém nelze řešit bez specializované psychologické podpory. Takováto podpora by byla možná a měla by vyhlídky na úspěch pouze při souhlasu matky, která o dítě výlučně pečovala, a při její spolupráci. Muselo se však očekávat, že syn stěžovatele, kterému v té době již bylo více než třináct let, styk se svým otcem odmítne. Rozhodnutí německých odvolacích soudů přisuzovala zpravidla značnou důležitost vůli dítěte tohoto věku, jehož názor musel být vzat v úvahu v řízení o styku s rodičem, a nebylo pravděpodobné, že zaručí otci styk s dítětem proti vůli dítěte.
7. Ve svých rozhodnutích jak Okresní soud v Mettmannu, tak Zemský soud ve Wuppertalu zamítly stěžovateli styk s jeho synem s odůvodněním, že špatný vztah mezi rodiči vystavil dítě konfliktu loajality a že při obou soudních jednáních označovalo dítě svého otce jako „ošklivého" či „hloupého" a dodávalo, že se s ním za žádnou cenu nechce scházet. Při druhém jednání dítě, kterému tehdy bylo již téměř šest let, prohlásilo: „Maminka vždycky říká, že Egbert není můj otec. Maminka se Egberta bojí." Podle stěžovatele bylo toto prohlášení učiněno pod vlivem matky nebo jednoho z jejích blízkých známých s jejím souhlasem. Z jiného prohlášení dítěte zaznamenaného soudem vyplynulo, že matka vyděsila dítě, že uteče, když se náhodou s otcem potkali.
8. Tato prohlášení dítěte byla podle tvrzení stěžovatele mimořádně důležitá, protože dokazovala, že matka naváděla dítě proti jeho otci a činila jej obětí něčeho, čemu se říká syndrom rodičovského odcizení (SRO). Dítě tudíž totálně odmítalo jakýkoliv kontakt se svým otcem. Kdyby byla v té době pořízena zpráva od kompetentního rodinného nebo dětského psychologa, byla by prokázala, že dítě bylo ovlivňováno nebo zneužíváno matkou proti otci. Z tohoto důvodů rozhodnutí obou soudů neustanovit znalce, tak jak to požadoval stěžovatel a doporučoval Úřad pro mladistvé, bylo nejen porušením zájmů otce, nýbrž také zájmů dítěte, jelikož kontakty s druhým rodičem jsou v nejlepším střednědobém i dlouhodobém zájmu dítěte.

9. Odmítnutím umožnit otci styk s dítětem a rozhodnutím ve prospěch matky, které byla přiznána výlučná péče, porušily německé soudy, včetně Spolkového ústavního soudu, ústavní povinnost státu chránit své občany proti porušování jejich práv soukromými jednotlivci. Stát si musí prosadit dodržování lidských práv ve svém právním řádu.
10. Výsledky amerického výzkumu ohledně SRO byly k dispozici od roku 1984 a 1992. Velmi brzy měly za následek velký počet specializovaných publikací a americké a kanadské soudy k nim přihlížely ve své judikatuře.

Kdyby Německo bylo připraveno osvojit si výsledky výzkumu provedeného ve Spojených státech, kde jsou k dispozici mnohem vyšší rozpočty pro výzkum, a jednat podle nich, pak by soudy byly dospěly k odlišnému rozhodnutí, protože soudce, který vyslýchal dítě, by byl mohl interpretovat jeho výroky, jimiž otce odmítalo. Soud by však přinejmenším byl ustanovil kompetentního znalce znalého specifických psychodynamických poměrů v rodině.

36. Stěžovatel dospěl k závěru, že německé orgány porušily svou povinnost vyplývající z článku 8 Úmluvy chránit lidská práva občanů tím, že dosud neseznámily s výsledky mezinárodního výzkumu ohledně SRO německé orgány pro mladistvé a rodinné soudy a neposkytly jim potřebné vyškolení.
37. Vláda
38. Vláda s odvoláním na judikaturu Soudu (rozsudek ve věci Marckx v. Belgie ze dne 13. června 1979, Serie A č. 31 a rozsudek ve věci Keagan v. Irsko ze dne 26. května 1994, Serie A č. 290) připustila, že vztah mezi stěžovatelem a jeho synem spadá pod pojem rodinný život ve smyslu článku 8 § 1. Avšak podle jejího tvrzení neznamenají zákonná ustanovení o právu na styk otců k jejich dětem narozeným mimo manželství jako taková zasahování do práv podle tohoto ustanovení. Vláda však připustila, že v případě stěžovatele znamenala rozhodnutí německých soudů zásah do jeho práv ve smyslu článku 8 § 1.
39. S přihlédnutím ke kritériím zakotveným v judikatuře Soudu ohledně pozitivních závazků spadajících pod účinné respektování rodinného života a vzhledem k oprávněním zasahovat, uvedeným v článku 8 § 2 (viz výše citovaný rozsudek ve věci Marckx, rozsudek ve věci Johnston a ostatní v. Irsko ze dne 18. prosince 1986, Serie Ač. 112 a výše citovaný rozsudek ve věci Keagan), Vláda tvrdila, že normy přijaté německým zákonodárcem za účelem zohlednění specifické situace dětí narozených mimo manželství spadají pod rozsah posouzení přiznaného smluvním státům.
40. Vláda měla za to, že rozhodnutí německých soudů byla v souladu s německým zákonem a posloužila k ochraně zájmů stěžovatelova dítěte. Kromě toho bylo napadené zasahování nezbytné v demokratické společnosti ve smyslu článku 8 § 2. V tomto ohledu Vláda uvedla, že zásadou, kterou se německé soudy řídí, je blaho dítěte. Proto zamítnutí práva na styk, které by mohlo být implementováno násilnými prostředky, je přiměřené sledovanému účelu. Vláda poukázala na to, že okresní soud dospěl ke svému závěru tak, že vyšel ze svých osobních dojmů po vyslechnutí dítěte. Německé právo neumožňuje požadovat na stranách, aby se podrobily rodinné terapii za účelem vytvoření podmínek pro právo na styk, a nemohlo být v nejlepším zájmu dítěte vynucovat zprostředkování ohledně konfliktu mezi rodiči.
41. Komise
42. Poté co dospěla k závěru, že v daném případě došlo k porušení článku 8 Omluvy ve spojení s článkem 14, Komise neshledala nezbytným rozhodnout o údajném porušení článku 8 samotného. Odvolala se však na argumenty předložené ohledně článku 8 ve spojení s článkem 14 v tom smyslu, že námitky uplatněné matkou dítěte zřejmě měly silný vliv na rozhodnutí německých soudů. Komise dále konstatovala, že soudy neaplikovaly test nezbytnosti zásahu, to znamená, že neprozkoumaly, zda zamítnutí styku bylo nezbytné v zájmu blaha C. V tomto ohledu Komise odlišila současný případ od případů, v nichž vnitrostátní soudy dospěly k závěru, že zamítnutí styku vyžaduje zájem dítěte poté, co obdržely podrobnou zprávu

sociálních služeb nebo lékařů. Podle Komise neexistoval žádný rozumný vztah proporcionality mezi použitými prostředky a sledovaným účelem.

43. Deset nesouhlasících členů Komise však vyjádřilo názor, že článek 8 nebyl porušen. Podle jejich názoru rozhodnutí soudů prokázala, že důvody pro zásah do rodinného života stěžovatele byly postačující a relevantní. Kromě toho postup při přijímání rozhodnutí byl takový, že stěžovateli umožnil, aby se dostatečně k věci vyjadřoval. V tomto ohledu tito členové konstatovali, že stěžovatel mohl být v kontaktu se zprostředkovatelem Úřadu pro mladistvé v Erkrathu, byl vyslechnut okresním soudem a mohl podat odvolání k zemskému soudu.
44. Dva další nesouhlasící členové Komise vyjádřili názor, že kombinace zamítnutí nařídit nezávislý psychologický posudek nebo poskytnout detaily na základě zhodnocení okresního soudu a stěžovatelovy nemožnosti předložit argumenty ve prospěch takové zprávy nebo zhodnocení při jednání u zemského soudu měla obzvláště nepříznivý důsledek pro jeho zájmy, protože styk s dítětem byl původně odepřen z důvodu matčiných připomínek, které sdělila dítěti. Za těchto okolností stěžovatel nebyl zapojen do procesu přijímání rozhodnutí pojímaného jako celek v míře, jež by mu dostatečně poskytla požadovanou ochranu jeho zájmů. Oba tito nesouhlasící členové tak dospěli k závěru, že byl porušen článek 8.
45. Hodnocení Soudu
46. Zda došlo k zasahování do práva stěžovatele na respektování jeho rodinného života ve smyslu článku 8 Úmluvy
47. Soud připomíná, že pojem rodiny podle tohoto ustanovení není vázán na vztah založený na manželství a může zahrnovat další vazby „rodiny“ defacto, kde strany spolu žijí mimo manželství. Dítě narozené z takového vztahuje ipso iure součástí takovéto „rodinné“ jednotky od okamžiku a na základě pouhé skutečnosti jeho narození. Existuje zde tudíž mezi dítětem a jeho rodiči svazek rovnající se rodinnému životu (viz výše citovaný rozsudek ve věci Keegan, str. 17-18, § 44). Soud dále připomíná, že vzájemné užívání společnosti mezi rodičem a dítětem je základním prvkem rodinného života, i když vztah mezi rodiči zanikl, takže vnitrostátní bránění takovému užívání společnosti jsou zasahováním do práva chráněného článkem 8 Úmluvy (viz, mimo jiné, rozsudek ve věci Johansen v. Norsko ze dne 7. srpna 1996, Reports of Judgments and Decisions 1996-III, str. 1001-02, § 52 a rozsudek ve věci Bronda v. Itálie ze dne 9. června 1998, Reports 1998-IV. str. 1489, § 51).
48. Soud poznamenává, že stěžovatel žil se svým synem od jeho narození v prosinci 1986 do června 1988, kdy matka odešla se dvěma dětmi, to znamená asi rok a půl. Stěžovatel nadále vídával svého syna pravidelně do července 1991. Následná rozhodnutí zamítající stěžovatelův styk s jeho synem tak zasáhla do výkonu jeho práva na respektování jeho rodinného života garantovaného odstavcem 1 článku 8 Úmluvy. Za těchto okolností se Soud domnívá, že není třeba zkoumat, zda článek 1711 občanského zákoníku jako takový znamenal porušení práva stěžovatele na respektování jeho rodinného života.
49. Zasahování uvedené v předchozím odstavci znamená porušení článku 8, pokud není „v souladu se zákonem“, nesleduje účel nebo účely, které jsou legitimní ve smyslu odstavce 2 tohoto ustanovení, a pokud je nelze pokládat za „nezbytné v demokratické společnosti“.
50. Zda bylo zasahování oprávněné

(a) „V souladu se zákonem“

46. Před Soudem bylo nesporné, že relevantní rozhodnutí mají základ ve vnitrostátním právu, jmenovitě v článku 1711 § 2 občanského zákoníku ve znění platném v relevantní době.

(b) Legitimní účel

47. Podle názoru Soudu směřovala soudní rozhodnutí, která stěžovatel napadal, k ochraně „zdraví nebo morálky“ a „práv a svobod“ dítěte. Proto sledovala legitimní účely ve smyslu odstavce 2 článku 8.

(c) „Nezbytné v demokratické společnosti“

48. Při rozhodování o tom, zda bylo napadené rozhodnutí „nezbytné v demokratické společnosti“, Soud zváží, zda ve světle případu jako celku byly důvody uvedené k ospravedlnění tohoto opatření relevantní a postačující ve smyslu odstavce 2 článku 8 Úmluvy. Nepochybně úvaha o tom, co nejlépe vyhovuje zájmu dítěte, má v každém případě tohoto druhu klíčový význam. Navíc je třeba mít na paměti, že vnitrostátní orgány měly výhodu přímého kontaktu se všemi dotčenými osobami. Z těchto úvah vyplývá, že není úkolem Soudu, aby nahrazoval vnitrostátní orgány při výkonu jejich povinností ohledně péče o dítě a styku s dítětem, nýbrž spíše přezkoumat ve světle Úmluvy rozhodnutí, která tyto orgány přijaly při aplikaci svého práva na volnou úvahu (viz rozsudek ve věci Hokkanen v. Finsko ze dne 23. září 1994, Serie A č. 299-A, str. 20, § 55 a mutatis mutandis výše citovaný rozsudek ve věci Bronda, str. 1491, § 59).
49. Rozsah volné úvahy, který je třeba přiznat příslušným vnitrostátním orgánům, se mění podle povahy otázek a podle důležitosti zájmů, o něž se jedná. Soud tudíž uznává, že tyto orgány mají široký rozsah volné úvahy, zejména posuzují-li nutnost vzít dítě do péče. Větší přísnost je však třeba užít ohledně dalších omezení, jež kladou tyto orgány na rodičovská práva styku, a ohledně všech právních záruk určených k zajištění účinné ochrany práva rodičů a dětí na jejich rodinný život. Takováto další omezení vyvolávají riziko, že rodinné vztahy mezi rodiči a malým dítětem budou efektivně omezeny (viz výše citovaný rozsudek ve věci Johansen, str. 1003-1004, § 64).
50. Soud dále připomíná, že musí být dosaženo spravedlivé rovnováhy mezi zájmy dítěte a zájmy rodičů (viz např. rozsudek ve věci Olsson v. Švédsko /č. 2/ ze dne 27. listopadu 1992, Serie A č. 250, str. 35-36, § 90) a že přitom musí být přisouzen zvláštní význam nejlepším zájmům dítěte, které v závislosti na své povaze a závažnosti mohou mít přednost před zájmy rodiče. Rodič zejména nemá právo ve smyslu článku 8 Úmluvy, aby byla přijata taková opatření, jež by poškozovala zdraví a vývoj dítěte (viz výše citovaný rozsudek ve věci Johansen, str. 1008-1009, § 78).
51. V daném případě Soud poznamenává, že příslušné vnitrostátní soudy, když zamítaly stěžovatelovu žádost o úpravu návštěv, vycházely z prohlášení učiněných dítětem, vyslýchaným okresním soudem ve věku pět a šest let, vzaly v úvahu napjaté vztahy mezi rodiči a měly za to, že nerozhoduje, který z nich je odpovědný za toto napětí, a konstatovaly, že jakýkoliv další kontakt by měl na dítě negativní účinek.
52. Soud nepochybuje, že tyto důvody byly relevantní. Musí však být určeno, zda s přihlédnutím ke zvláštním okolnostem případu a zejména k důležitosti rozhodnutí, jež měla být učiněna, byl stěžovatel zapojen do procesu přijímání rozhodnutí jako celku v míře postačující poskytnout mu požadovanou ochranu jeho zájmů (viz rozsudek ve věci W. v. Spojené království ze dne 8. července 1987, Serie A č.121, str. 28-29, § 64). Soud připomíná, že v daném případě nepokládal okresní soud za nezbytné získat znalecký posudek s odůvodněním, že fakta byla jasně a kompletně zjištěna pro účely článku 1711 občanského zákoníku (viz výše odstavec 16). V této souvislosti okresní soud poukázal na napjaté vztahy mezi rodiči a zejména na námitky matky vůči stěžovateli, které sdělila dítěti. Soud má za to, že důvody uvedené okresním soudem jsou nedostatečné pro vysvětlení, proč za specifických okolností případu nebyl shledán nutným znalecký posudek, tak jak to doporučil Úřad pro mladistvé v Erkrathu. Kromě toho, s ohledem na důležitost projednávané záležitosti, jmenovitě na vztahy mezi otcem a jeho dítětem, se Zemský soud neměl za daných okolností spokojit se spisovým materiálem a s písemnými podáními, aniž by disponoval posudkem experta z oboru psychologie, aby mohl vyhodnotit prohlášení dítěte. V této souvislosti Soud poznamenává, že stěžovatel ve svém odvolání napadl nálezy okresního soudu a požadoval, aby byl vypracován znalecký posudek ke zjištění skutečných přání jeho dítěte a aby v souladu s tím byla vyřešena otázka styku, a že Zemský soud byl zcela oprávněn přezkoumat všechny otázky týkající se žádosti o styk.
53. Kombinace zamítnutí nařídit nezávislou psychologickou zprávu a neexistence ústního jednání

před Zemským soudem podle názoru Soudu svědčí o nedostatečném zapojení stěžovatele do procesu vypracování rozhodnutí. Proto Soud dospívá k závěru, že vnitrostátní orgány překročily meze své volné úvahy, čímž porušily stěžovatelova práva podle článku 8 Úmluvy.

54. Údajné porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8
55. Stěžovatel dále tvrdil, že se stal obětí diskriminačního zacházení v rozporu s článkem 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8. Článek 14 stanoví:

„Užívání práv a svobod přiznaných touto Úmluvou musí být zajištěno bez diskriminace založené na jakémkoliv důvodu, jako je pohlaví, rasa, barva pleti, jazyk, náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnostní nebo sociální původ, příslušnost k národnostní menšině, majetek, rod nebo jiné postavení."

55. Podle stěžovatelova tvrzení článek 1711 občanského zákoníku o kontaktech mezi otcem a jeho dítětem narozeným mimo manželství diskriminuje otce, jestliže se konfrontuje s ustanoveními článku 1634 občanského zákoníku týkajícími se kontaktů mezi otcem a jeho legitimním dítětem.
56. Vláda tvrdila, že ani zákonná ustanovení o právu na styk s dítětem narozeným mimo manželství sama o sobě, ani jejich aplikace v tomto specifickém případě nediskriminují stěžovatele při užívání jeho práva na respektování jeho rodinného života.
57. Vláda připomněla dřívější rozhodnutí Komise, podle nichž ustanovení článku 1711 občanského zákoníku nezpůsobuje diskriminaci odporující článku 14 (stížnost č. 9588/81, rozhodnutí ze dne 15. března 1984, a stížnost č. 9530/81, rozhodnutí ze dne 14. května 1984, obojí nezveřejněno). Úvaha o tom, že otcové dětí narozených mimo manželství jsou často nezainteresováni na kontaktu s jejich dětmi a mohou opustit nemanželskou rodinu kdykoliv a že je normálně v zájmu dítěte svěřit styk a péči matce, se stále aplikuje, i když počet nemanželských rodin stoupá. Článek 1711 § 2 občanského zákoníku vytváří rozumnou rovnováhu mezi konkurujícími si zájmy ve všech těchto případech. V tomto kontextu Vláda připomněla, že změněný zákon o rodině toto hodnocení nemění. Kromě toho ve stěžovatelově případě soudy dospěly k názoru, že poskytnutí práva na styk otci není v zájmu jeho syna, a tudíž že takováto situace je srovnatelná se situací rozvedeného otce.
58. Komise konstatovala, že tvrzení Vlády v tom smyslu, že rozlišování mezi otci žijícími v manželství a otci nežijícími v manželství vyplývá z článku 1711 § 2 občanského zákoníku, dostatečně neospravedlňuje odmítnutí styku. Podle názoru Komise stěžovatel, když usiloval o styk se svým dítětem, byl v situaci srovnatelné se situací rodiče, kterému po rozvodu nebylo přiznáno právo pečovat o dítě. Avšak zatímco podle německé legislativy byl rozvedený rodič oprávněn ke styku, pokud takovýto styk nebyl v rozporu s blahem dítěte, přirozený rodič byl ke styku oprávněn pouze tehdy, byl-li takovýto styk v zájmu dítěte. Komise dospěla k závěru, že v daném případě byl porušen článek 8 Úmluvy ve spojení s článkem 14.
59. Soud nepokládá za nutné posuzovat, zda dřívější německá legislativa jako taková, jmenovitě článek 1711 § 2 občanského zákoníku, činila nespravedlivým rozlišování mezi otci dětí narozených mimo manželství a rozvedenými otci, jež by bylo diskriminační ve smyslu článku 14, jelikož se nezdá, že by aplikace tohoto ustanovení na daný případ vedla k odlišnému přístupu, než je tomu v případu rozvedeného páru.
60. Soud poznamenává, že odůvodnění okresního soudu ze dne 17. prosince 1993 po vyslechnutí dítěte a obou rodičů jasně vycházelo z nebezpečí hrozícího vývoji dítěte, pokud by mělo obnovit kontakt se stěžovatelem proti vůli matky. Tak zde byla nejdůležitějším úvaha o nebezpečí ohrožujícím blaho dítěte. Zemský soud při odvolání opřel rovněž své rozhodnutí ze dne 21. ledna 1994 o nález, že by kontakty dítě negativně ovlivnily. Podle názoru Soudu stěžovatel neprokázal, že by se s rozvedeným otcem v podobné situaci zacházelo příznivěji. Na závěr je třeba uvést, že Spolkový ústavní soud potvrdil, že obecné soudy aplikovaly stejný test, jaký by byl aplikován na rozvedeného otce.

61. Proto nelze na základě skutečností tohoto případu říci, že by bylo s rozvedeným otcem zacházeno příznivěji. Proto zde nedošlo k porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8.

III. Údajné porušení článku 6 § 1 Úmluvy

62. Stěžovatel tvrdil, že byl obětí porušování článku 6 § 1 Úmluvy, jehož relevantní část zní:

„Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně … projednána nezávislým a nestranným soudem, zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech a závazcích …“

63. Stěžovatel uvedl, že odmítnutí nařídit znalecký posudek a absence ústního jednání před zemským soudem jej připravily o možnost prokázat, že zamítnutí styku jev rozporu se zájmy jeho syna.
64. Vláda namítla, že stěžovatel byl vyslechnut v první instanci a že to bylo postačující pro účely článku 6 § 1, takže zemský soud vzal na vědomí jeho písemné vyjádření v odvolání. Kromě toho soudy mají diskreční právo rozhodnout o tom, které důkazy navržené stranami jsou klíčové pro rozhodnutí. V daném případě neexistují zvláštní skutečnosti, které by byly zaručily, že znalecký posudek objasní otázku, zda stěžovatelův styk s C. je v zájmu dítěte. Kromě toho, vezme-li se v úvahu skutečnost, že okresní soud vyslechl C. pouze jeden měsíc před rozhodnutím zemského soudu a že spis obsahoval detailní záznam z tohoto výslechu, nebyl zemský soud povinen vyslechnout C. znovu.
65. Komise usoudila, že řízení před Okresním soudem v Mettmannu a před Zemským soudem ve Wuppertalu, posuzováno jako celek, nevyhovovalo požadavkům spravedlivého a veřejného projednání s ohledem na nedostatek psychologického znaleckého posudku a na skutečnost, že zemský soud neprovedl další projednání.
66. Soud připomíná, že přípustnost důkazu je především záležitostí, kterou upravuje vnitrostátní právo, a že zpravidla je na vnitrostátních soudech, aby vyhodnotily důkazy, jež mají k dispozici. Úkolem Soudu podle Úmluvy je spíše ujistit se o tom, zda řízení jako celek, včetně způsobu, jakým byly shromážděny důkazy, bylo spravedlivé (viz, mutatis mutandis, rozsudek ve věci Schenk v. Švýcarsko ze dne 12. července 1988, Serie A č. 140, str. 29, § 45 a 46 a rozsudek ve věci H. v. Francie ze dne 24. října 1989, Serie A č. 162-A, str. 23, § 60-61).

Soud s přihlédnutím ke svým nálezům ohledně článku 8 (viz výše odstavce 52-53) se domnívá, že v daném případě kvůli neexistenci psychologického znaleckého posudku a kvůli tomu, že zemský soud nevedl další ústní jednání, ačkoliv podle názoru Soudu nastolilo stěžovatelovo odvolání faktické a právní otázky, které nelze adekvátně řešit na základě písemného materiálu, který má Soud k dispozici, řízení jako celek nesplňovalo požadavky na spravedlivé a veřejné projednání ve smyslu článku 6 § 1. Proto bylo toto ustanovení porušeno.

1. Aplikace článku 41 Úmluvy
2. Článek 41 Úmluvy stanoví:

„Jestliže Soud zjistí, že došlo k porušení Úmluvy nebo Protokolů k ní, a jestliže vnitrostátní právo dotčené Vysoké smluvní strany umožňuje pouze částečnou nápravu, přizná Soud v případě potřeby poškozené straně spravedlivé zadostiučinění.“

1. Škoda
2. Stěžovatel požadoval 90 000 německých marek (DEM) jako náhradu morální újmy vyvolané úzkostí a stresem, které prožíval v důsledku odepření kontaktu se svým synem od roku 1991. Poukazoval na to, že ztrátu dítěte nelze přeměřovat penězi. Stěžovatel pokládal za velice obtížné smířit se s tím, že mu bylo zabráněno, nejprve matkou a poté soudy a orgány pro mladistvé, ujmout se role odpovědného otce svého syna a pomáhat mu, kdykoliv to bylo třeba.

Jelikož se nemohl se svým utrpením vyrovnat, musel vyhledat psychologickou pomoc.

3. Vláda se k tomu nevyjádřila.
4. Soud pokládá za nemožné tvrdit, že by relevantní rozhodnutí byla odlišná, kdyby bylo k porušení Úmluvy nedošlo. Soud se však domnívá, že nemůže učinit závěr, že by v takovém případě z toho stěžovateli nevznikl žádný praktický užitek. I když se stěžovatel stal obětí procesních pochybení, ta byla úzce spojena se zásahem do jednoho z nej důležitějších soukromých práv, a to do práva na respektování rodinného života. Podle názoru Soudu nelze vyloučit, že kdyby byl stěžovatel více zapojen do rozhodovacího procesu, bylo by se mu možná dostalo většího zadostiučinění, což by bylo mohlo změnit jeho budoucí vztah k dítěti. V tomto ohledu stěžovatel jistě utrpěl reálnou ztrátu příležitosti, což si vyžaduje finanční kompenzaci. Kromě toho stěžovatel nepochybně utrpěl morální újmu ve formě úzkosti a stresu.
5. Soud dospívá k závěru, že stěžovatel utrpěl určitou morální újmu, kterou nelze dostatečně vykompenzovat nálezem porušení Úmluvy. Žádný z výše uvedených faktorů nelze přesně kvantifikovat. Při vyhodnocení na základě ekvity, tak jak to vyžaduje článek 41, Soud stěžovateli přiznává částku 35 000 DEM.
6. Náklady a výdaje
7. Stěžovatel dále požadoval částku 12 584,26 DEM jako náhradu nákladů a výdajů, jež vynaložil před německými soudy a před orgány Úmluvy (z nichž 10 049,45 se požaduje na úhradu řízení před orgány Úmluvy).
8. Jestliže Soud nalezne, že byla porušena Úmluva, může stěžovateli přiznat nejen úhradu nákladů a výdajů vynaložených před orgány Úmluvy, ale také náhradu nákladů a výdajů vynaložených před vnitrostátními orgány za účelem nápravy porušení (viz zejména rozsudek ve věci Hertel v. Švýcarsko ze dne 25. srpna 1998, Reports 1998-VI, str. 2334, § 63). V daném případě s přihlédnutím k předmětu řízení před německými soudy a k tomu, o co se před nimi jednalo, je stěžovatel oprávněn požadovat úhradu nákladů a výdajů vynaložených před těmito soudy spolu s úhradou nákladů a výdajů vynaložených při řízení před Komisí a před Soudem. Soud shledává, že tyto náklady a výdaje jsou prokázány a že byly skutečně a nutně vynaloženy a že jsou přiměřené co do jejich výše (viz, mimo jiné, Immobiliare Saffi v. Itálie /GC/, č. 22774/93, § 79, ECHR 1999-V).

Za těchto okolností pokládá Soud za vhodné přiznat stěžovateli požadovanou částku 12 584,26 DEM.

1. Úroky z prodlení
2. Podle informací, jež má Soud k dispozici, činí zákonná úroková míra aplikovatelná v Německu ke dni přijetí tohoto rozsudku 4 % ročně.

Z TĚCHTO DŮVODŮ SOUD

1. Konstatuje třinácti hlasy ku čtyřem, že byl porušen článek 8 Úmluvy;
2. Konstatuje jednomyslně, že nebyl porušen článek 14 Úmluvy ve spojení s článkem 8;
3. Konstatuje třinácti hlasy ku čtyřem, že byl porušen článek 6 § 1 Úmluvy;
4. Konstatuje jednomyslně,

(a) že žalovaný stát je povinen zaplatit stěžovateli do tří měsíců spolu s jakoukoliv daní z přidané hodnoty, jež může být splatná:

(i) 35 000 DEM (třicet pět tisíc německých marek) jako náhradu morální újmy;

(ii) 12 584,26 DEM (dvanáct tisíc pět set osmdesát čtyři německých marek a dvacet šest pfennigů) jako náhradu nákladů a výdajů;

(b) že po uplynutí výše uvedené lhůty tří měsíců až do vyrovnání budou splatné prosté úroky o roční

úrokové míře 4%;

5. Zamítá jednomyslně zbývající část stěžovatelova požadavku na spravedlivé zadostiučinění.

Vyhotoveno v anglickém a ve francouzském jazyce a vyhlášeno písemně dne 13. července 2000 v souladu s ustanovením 77 § 2 a 3 Jednacího řádu Soudu.

Maud de BOER-BUQUICCHIOVÁ

zástupce tajemníka Soudu

Luzius WILDHABER

předseda